

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ, ФАН ВА
ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

Кўлёзма ҳуқуқида
УДК: 336.717.06

КУЛИЕВ ХУСНИДДИН ЗИЁВУДДИН ЎҒЛИ

**АҲОЛИНИНГ МАМЛАКАТ БАНК ТИЗИМИГА БЎЛГАН
ИШОНЧНИИ МУСТАҲКАМЛАШ**

70410501 – “Банк иши ва аудити” мутахассислигида
Магистр академик даражасини олиш учун тайёрланган

ДИССЕРТАЦИЯ

Илмий раҳбар: DSc., доцент А. Норов

Тошкент – 2023

Магистрлик диссертация иши “Банк иши ва инвестициялар”
кафедрасида дастлабки ҳимоядан ўтган.

№ 36 -сонли баённома “ 2 ” 05 2023 й.

Кафедра мудири: Р.Тожиев

_____

_____ сана

Илмий раҳбар: А.Норов

_____

_____ сана

Талаба: Х.Кулиев

_____

_____ сана

Диссертация Корпоратив бошқарув факультетида 2023 йил
“ _____ ” № _____ рақами билан рўйхатга олинган.

Факультети декани Халиков У

_____

_____ сана

АННОТАЦИЯ

Ушбу магистрлик диссертация ишида аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг назарий-услубий жиҳатлари ва хорижий давлатлар тажрибалари жумладан, аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг назарий-концептуал ёндашувлари ва аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг ўзига хос хусусиятлари ҳамда аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг хорижий давлатлар тажрибаларига тўхталиб ўтилган.

Ўзбекистон Республикасида аҳолининг банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари ва Ўзбекистон Республикасида аҳолининг банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг жорий ҳолати ҳамда аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашга таъсир этувчи омиллари келтириб ўтилган. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашдаги муаммолар аниқланиб, аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлаш йўллари бўйича амалий таклиф ва тавсиялар келтирилган.

Калит сўзлар: *банк тизими, аҳоли, ликвидлик, мустаҳкамлаш, ишонч, кредит портфели, мамлакат иқтисодиёти.*

ANNOTATION

In this master's thesis, the theoretical and methodological aspects of strengthening the trust of the population in the banking system of the country and the experiences of foreign countries, including the strengthening of the trust of the population in the banking system of the country theoretical-conceptual approaches and specific features of strengthening the public's trust in the country's banking system, as well as the experiences of foreign countries in strengthening the public's trust in the country's banking system.

The normative and legal basis of strengthening the trust of the population in the banking system in the Republic of Uzbekistan and the current situation of strengthening the trust of the population in the banking system in the Republic of Uzbekistan and the factors affecting the strengthening of the trust of the population in the banking system of the country are mentioned. The problems of strengthening the trust of the population in the country's banking system are identified, and practical suggestions and recommendations are presented on ways to strengthen the trust of the population in the country's banking system.

Keywords: *banking system, population, liquidity, consolidation, trust, credit portfolio, country's economy.*

МУНДАРИЖА:

Аннотация	2
Мундарижа	4
Келтирилган жадваллар рўйхати	5
Келтирилган расмлар рўйхати	6
Келтирилган қисқартмалар	7
I БОБ. КИРИШ	8
1.1 Диссертация мавзусининг асосланиши ва унинг долзарблиги	8
1.2 Тадқиқот мақсади ва вазифалари	9
1.3 Тадқиқотнинг асосий муаммолари ва саволлари	11
1.4 Тадқиқот ишининг объекти ва предмети	12
1.5 Диссертация таркибининг қисқача тавсифи	12
II БОБ. АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ.....	14
2.1. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг назарий услубий жиҳатлари ва адабиётлар шарҳи.....	14
2.2. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг зарурлиги ва сабаблари.....	22
2.3. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлаш ва уни бошқариш моделлари ҳамда тадқиқот гипотезаси.....	25
III БОБ. ТАДҚИҚОТ МЕТОДОЛОГИЯСИ	34
3.1. Тадқиқот дизайни	34
3.2. Маълумотларни тўплаш жараёни	35
3.3. Таҳлил учун қўлланиладиган усуллар	36
IV БОБ. ТАДҚИҚОТ ТАҲЛИЛИ ВА НАТИЖАЛАРИ.....	37
4.1. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг меъёрий ҳуқуқий асослари ва банк рискларининг динамикаси.....	37
4.2. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашнинг хориж тажрибалари.....	46
4.3. Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашга таъсир этувчи омиллар таҳлили.....	54
V БОБ. ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР	65
5.1 Аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлашдаги муаммолари ва уларни бартараф этишдаги амалий янгилиги.....	65
5.2 Тадқиқот натижасида келтирилган асосий тавсия ва таклифлар.....	72
5.3 Тадқиқот қамрови ва чекловлари.....	77
5.4 Келажакдаги тадқиқотлар учун тавсиялар.....	78
ҲАММА ҚИСМЛАРНИНГ АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ	85

I БОБ. КИРИШ

1.1. Диссертация мавзусининг асосланиши ва унинг долзарблиги.

Тижорат банклари аҳолининг олдидаги мажбуриятларини ўз вақтида ва тўлақонли бажара олиши бевосита уларнинг ликвидлилик ва рисклилик даражасига боғлиқ. Банкларда ликвидлилик муаммосининг пайдо бўлиши тўловларнинг ўтмай қолишига, кредитларнинг берилмаслигига олиб келади. Шу сабабли, тижорат банклари фаолиятидаги ликвидлилик рискини бошқариш амалиётини такомиллаштириш натижасида аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлаш муҳим аҳамият касб этади.

Шу билан бирга, республикамиз банкларида ликвидлилик рискини бошқариш амалиётини такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган айрим муаммоларнинг мавжудлиги кўзга ташланмоқда. Ана шундай муаммолардан бири – бу тижорат банкларининг балансида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан юқори ликвидли қимматли қоғозлар сифатида эътироф этиладиган Ҳукуматнинг қимматли қоғозларининг мавжуд эмаслигидир. Бу борадаги муаммолардан яна бири бўлиб, республикамиз тижорат банклари депозитларининг умумий ҳажмида талаб қилиб олинadиган депозитлар салмоғининг юқори эканлигидир. Мазкур кўрсаткич республикамизнинг йирик тижорат банкларида 60 фоиздан юқоридир¹.

Жаҳоннинг ривожланган ва ривожланаётган давлатларида аҳолининг мамлакат банк тизимига бўлган ишончини мустаҳкамлаш борасида банк ликвидлигини ошириш, кредит рискларини камайтириш, аҳолининг

---

¹ Мамлакат йирик тижорат банклари – ТИФ Миллий банки, Саноатқурилишбанк, Агробанк, Ипотекабанкнинг “Банк ахборотномаси” газетасида эълон қилинган молиявий ҳисоботлари маълумотлари асосида муаллиф томонидан ҳисобланган